

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Навчальна програма курсу за вибором

«Фінансова грамотність»

для учнів 9 (10/ 11) класів закладів загальної середньої освіти

Схвалено до використання в освітньому процесі

(протокол №3 засідання експертної комісії з економіки, підприємливості та фінансової грамотності від 31.03.2023,
зарєстрований в Каталозі надання грифів навчальній літературі і навчальним програмам за №3.0211-2023)

м. Київ, 2023

Автори:

Громадська організація «Джуніор Ачівмент Україна»
вул. Кирилівська 1-3
04080 м. Київ
Україна
тел.: + 38 067 5014175
e-mail: consukraine@jaeurope.org

Пояснювальна записка

Навчальна програма курсу за вибором «Фінансова грамотність» спрямована на розвиток навичок управління особистими фінансами здобувачів освіти і розроблена з урахуванням вимог Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 року № 1392), а також відповідно до положень «Концепції Нової української школи» (2016 рік) та Стратегії розвитку професійно-технічної освіти (схваленої Колегією Міністерства освіти і науки України 21 грудня 2020 року).

Фінансову грамотність обрано однією з одинадцяти ключових компетентностей Нової української школи, концепція якої розроблена на засадах інтеграції України у європейський освітній простір. Змістом цієї компетентності визначено уміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя з метою підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства і держави, а також вміння раціонально вести себе як споживач, ефективно використовувати індивідуальні заощадження, приймати доцільні рішення у сфері зайнятості, фінансів тощо.

Навчальний курс «Фінансова грамотність» був ініційований міжнародною некомерційною організацією «Junior Achievement» (<https://www.jaworldwide.org>), заснованою у 1919 році з метою розробки та впровадження практичних навчальних програм для молоді з підприємництва, фінансової грамотності та їх підготовки до ринку праці, і адаптований до українського ринку національною організацією мережі «Junior Achievement» – ГО «Джуніор Ачівмент Україна». Цей навчальний курс є актуальним для закладів загальної середньої освіти з огляду на можливість використання міжнародної успішної практики у процесі навчання фінансової грамотності. Адже згідно Державного стандарту базової та повної загальної середньої освіти інтеграція системи освіти України у світовий та європейський освітній простір є одними із пріоритетних напрямів її розвитку.

Метою курсу “Фінансова грамотність” є розвиток в учнів/учениць компетентностей щодо свідомого та раціонального управління особистими фінансами. Зокрема, навчальна програма дає учням знання як заробити та заощадити кошти; як ними управляти, будучи свідомим споживачем і володіючи навиками особистого бюджетування; як сформулювати фінансову подушку безпеки на випадок непередбачуваних ситуацій; як управляти ризиками та використовувати

страхування для їх мінімізації; як інвестувати кошти та сформувати оптимальний інвестиційний портфель тощо. Це здійснюється під навчальним супроводом педагога та за допомогою ментора з фінансового сектору.

Навчальна програма «Фінансова грамотність» може бути впроваджена у закладах загальної середньої освіти.

Основними *завданнями* курсу «Фінансова грамотність» є формування в учнів/учениць навичок, мислення та способів поведінки у сфері управління особистими фінансами, а саме:

- творчого мислення і здатності вирішувати проблеми;
- впевненості у підході: «можливо все»;
- здатності виявляти ініціативу і приймати раціональні рішення;
- навичкам працювати в команді і формуванню лідерських якостей;
- винахідливості;
- здатності аргументовано переконувати інших;
- умінню брати відповідальність і управляти ризиками;
- умінню мобілізувати і розподіляти фінансові ресурси;
- здатності мобілізувати людей, проводити переговори.

Реалізація завдань навчальної програми сприяє формуванню в учнів ключових компетентностей та наскрізних умінь, зокрема:

- *підприємливості та фінансової грамотності*, що передбачають ініціативність, спроможність використовувати можливості та реалізовувати ідеї у виконанні проєктів і корисних для громади ініціатив;

- *інноваційності*, а саме розуміння своїх здібностей і можливостей, мотивації працювати над собою;

- *інформаційно-комунікаційної*, що виявляється в застосовуванні цифрових технологій у навчанні та життєвих ситуаціях, умінні обробляти інформацію, перетворювати її, аналізувати та робити висновки;

- *компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій*, а саме оволодіння науковим способом пізнання природи, розуміння змін, зумовлених людською діяльністю; відповідальність за наслідки такої діяльності;

- *вільне володіння державною мовою*, збагачення її науковою термінологією;

- *математичної*, у процесі розв'язуванні практичних завдань;

- *громадянської та соціальної*, що виявляються в умінні конструктивно співпрацювати під час досліджень, спроможності діяти в умовах невизначеності та багатозадачності; освоєнні норм і способів співпраці та спілкування з однолітками й дорослими;

- *навчання впродовж життя*, що реалізується через бажання вдосконалювати свої здібності та поповнювати знання, формувати розуміння необхідності ключових компетентностей для вибору професії та досягнення успіху в житті.

Вивчення курсу за вибором «Фінансова грамотність» покращує ключові навички та компетентності учнів; підвищує здатність до спільної роботи та прийняття рішень; допомагає по-новому застосувати їхні знання з математики, природничих наук, цифрових технологій; покращує розуміння економіки та фінансів.

Структура курсу “Фінансова грамотність”

Курс за вибором «Фінансова грамотність» розрахований на 35 навчальних годин (1 год на тиждень) та опановується учнями протягом одного навчального року. Цей курс розрахований на учнів/учениць загальної середньої освіти віком від 15 до 19 років.

Навчальний курс «Фінансова грамотність» структурований за такими розділами:

1. Зайнятість та дохід.
2. Управління коштами.
3. Кредит, борг та захист фінансів.
4. Планування на майбутнє.

Розділ навчальної програми «Зміст навчального матеріалу» включає перелік основних кроків навчальної діяльності з виділенням запропонованих тем курсу. Структура навчальної програми розроблена таким чином, щоб надати учням можливість набути відповідні знання, навички і компетентності. Тематичні розділи супроводжуються практичними завданнями та проєктною роботою, що допомагають закріпити на практиці отримані знання.

Розділ «Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів/учениць» містить перелік знаннєвих, діяльнісних та ціннісних компонентів результатів навчання.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА

Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів	Зміст навчального матеріалу
РОЗДІЛ 1. ЗАЙНЯТІСТЬ ТА ДОХІД (9 год.)	
<p>Знаннєвий компонент: розуміє основні функції грошей; демонструє розуміння характеристик різних форм грошей; ознайомлюється з можливими способами заробітку грошей</p> <p>Діяльнісний компонент: аналізує основні способи заробітку грошей; моделює вплив різноманітних факторів, що впливають на дохід, як на частину процесу прийняття рішень щодо майбутньої кар'єри</p> <p>Ціннісний компонент: усвідомлює важливість офіційного працевлаштування та заробітку для впевненого майбутнього</p>	<p>Тема 1. Основні принципи заробітку грошей Гроші та основні їхні форми. Переваги використання різних форм грошей. Основні функції грошей. Поняття доходу та його основних форм. Фактори, що впливають на дохід.</p> <p>Практичні роботи, проєкти: Характеристика та аналіз основних способів заробітку грошей. Визначення та оцінка особистих вимог до заробітку</p>
<p>Знаннєвий компонент:</p>	<p>Тема 2. Кар'єра та оплата праці</p>

<p><i>має уявлення про фінансові цілі; називає основні види фінансових цілей; описує і пояснює різні підходи до формування фінансових цілей; наводить приклади правильно сформованих фінансових цілей</i></p> <p>Діяльнісний компонент: <i>визначає пріоритетні особисті фінансові цілі; моделює потенційні можливості щодо досягнення визначених фінансових цілей</i></p> <p>Ціннісний компонент: <i>оцінює важливість правильно сформованих фінансових цілей для впевненого фінансового майбутнього</i></p>	<p>Поняття фінансових цілей. Класифікація фінансових цілей. Основні підходи до формування фінансових цілей. Поняття системи SMART при визначенні фінансових цілей. Планування майбутнього кар'єрного шляху.</p> <p>Практичні роботи, проєкти: Аналіз та визначення пріоритетних особистих фінансових цілей (поточні, на 10 років, на 25 років). Визначення кар'єрних сфер та цікавих можливостей, що приведуть до досягнення фінансових цілей</p>
<p>Знаннєвий компонент: <i>має уявлення про чистий заробіток після оподаткування; розуміє роль податків та механізм їх стягнення із заробітку; розрізняє різні види податків, що сплачуються із зарплати</i></p> <p>Діяльнісний компонент: <i>визначає різницю між валовою зарплатою та чистим заробітком; виокремлює механізм стягнення різних видів податків із зарплати</i></p> <p>Ціннісний компонент: <i>оцінює переваги офіційного працевлаштування та сплати податків із заробітку</i></p>	<p>Тема 3. Податки та пільги Поняття валової зарплати та чистого заробітку. Податки, їх призначення та вплив на доходи працівників. Характеристика основних податків, що стягуються із зарплати.</p> <p>Практичні роботи, проєкти: Визначення суми щомісячного доходу за мінусом відрахувань до бюджету. Аналіз додаткових можливостей для працівників при офіційному працевлаштуванні</p>
<p>Знаннєвий компонент: <i>визначає особисті фінансові цілі; описує основні інструменти заощаджень; пояснює переваги складного відсотка та довгострокових заощаджень</i></p> <p>Діяльнісний компонент: <i>ідентифікує потенційні ризики та загрози у процесі досягнення особистих фінансових цілей; розраховує суму коштів, які необхідно заощаджувати кожного місяця для досягнення поставлених фінансових цілей;</i></p>	<p>Проєктна робота № 1: “Мій план заощаджень” Роль фінансового планування у житті людини. Поняття складного відсотка та його переваг для довгострокових заощаджень. Депозити: поняття, види, дохідність та основні переваги зберігання коштів у банківській установі</p> <p>Практичні роботи, проєкти: Розробка фінансового портфолію “Мій план заощаджень”</p>

<p><i>оцінює</i> дохідність різних інструментів заощаджень</p> <p>Ціннісний компонент: <i>оцінює</i> реалістичність фінансових цілей; <i>розуміє</i> важливість постійних та безперервних заощаджень для досягнення поставлених фінансових цілей</p>	
<p>РОЗДІЛ 2. УПРАВЛІННЯ КОШТАМИ (9 уроків)</p>	
<p>Знаннєвий компонент: <i>має уявлення</i> про основні види фінансових установ та послуги, які вони надають клієнтам; <i>виокремлює</i> особливості банківських рахунків</p> <p>Діяльнісний компонент: <i>моделює</i> роботу над відкриттям рахунку у банку; <i>формулює</i> основні переваги та недоліки платіжних інструментів</p> <p>Ціннісний компонент: <i>оцінює</i> фінансові установи з позиції надійності та фінансової стійкості</p>	<p>Тема 4. Фінансові установи Поняття, види та функції фінансових установ. Основні критерії вибору надійної фінансової установи. Види банківських рахунків. Платіжні інструменти: основні види та їхні переваги</p> <p>Практичні роботи, проєкти: Проведення аналізу фінансових установ, їхніх послуг, особливостей роботи та обслуговування клієнтів. Дослідження переваг та недоліків використання різних платіжних інструментів</p>
<p>Знаннєвий компонент: <i>має уявлення</i> про витрати; <i>розуміє</i> суть поняття “альтернативна вартість” та особливості його практичного застосування у житті</p> <p>Діяльнісний компонент: <i>моделює</i> практичне використання правила “заплати собі сам”; <i>вміє розраховувати</i> дохід при використанні формул простого та складного відсотка</p> <p>Ціннісний компонент: <i>оцінює</i> вплив простого та складного відсотка на заощадження; <i>усвідомлює</i> альтернативну вартість витрат та її вплив на розмір майбутніх заощаджень</p>	<p>Тема 5. Витрати та заощадження Поняття витрат та їхньої пріоритетності. Поняття альтернативної вартості. Правило “заплати собі сам” та можливості його застосування у житті. Поняття простого та складного відсотка</p> <p>Практичні роботи, проєкти: Визначення альтернативності вартості власних заощаджень. Порівняння простого та складного відсотка та визначення їхнього впливу на заощадження.</p>
<p>Знаннєвий компонент: <i>усвідомлює</i> поняття чистої вартості;</p>	<p>Тема 6. Подумай перед тим, як витратити Поняття чистої вартості. Банківська виписка та її основні складові. Свідоме споживання:</p>

<p>має уявлення про важливість свідомого споживання;</p> <p>Діяльнісний компонент: визначає практичні поради щодо здійснення раціональних покупок; формує реєстр транзакцій після здійснення покупок</p> <p>Ціннісний компонент: оцінює роль свідомого споживання при формуванні заощаджень</p>	<p>основні поради щодо здійснення раціональних покупок</p> <p>Практичні роботи, проєкти: Формування реєстру транзакцій. Розробка порад щодо свідомого та раціонального споживання</p>
<p>Знаннєвий компонент: описує і пояснює основні складові особистого бюджету; розуміє сутність поняття “грошовий потік”; усвідомлює різницю між змінними та постійними витратами</p> <p>Діяльнісний компонент: визначає основні категорії особистого бюджету; моделює процес складання особистого бюджету</p> <p>Ціннісний компонент: оцінює важливість складання особистого бюджету у процесі фінансового планування</p>	<p>Тема 7. Що таке бюджет? Поняття грошових потоків. Бюджет та його важлива роль у фінансовому плануванні. Фіксовані та змінні витрати. Основні етапи складання особистого бюджету.</p> <p>Практичні роботи, проєкти: Складання особистого бюджету за допомогою інструкції.</p>
<p>Знаннєвий компонент: визначає особисті фінансові цілі; описує основні інструменти для досягнення фінансових цілей</p> <p>Діяльнісний компонент: використовує графічні елементи для кращого візуального оформлення фінансових цілей</p> <p>Ціннісний компонент: розуміє важливість постійного фінансового планування у житті</p>	<p>Проектна робота №2: “Моя звичка планувати бюджет” Бюджет та його роль у фінансовому плануванні. Використання методу SMART при визначенні фінансових цілей. Інструменти для досягнення фінансових цілей.</p> <p>Практичні роботи, проєкти: Удосконалення фінансового портфоліо “Мій план заощаджень” за допомогою графічного матеріалу та засобів візуалізації</p>
<p>РОЗДІЛ 3. КРЕДИТ, БОРГ ТА ЗАХИСТ ФІНАНСІВ (7 уроків)</p>	
<p>Знаннєвий компонент: розуміє сутність кредиту; усвідомлює переваги та недоліки кредиту; визначає зміст поняття “кредитний рейтинг” та його роль у житті людини</p>	<p>Тема 8. Що таке кредит? Суть кредиту, його переваги та недоліки. Поняття кредитної картки та її особливості. Правила користування кредитними картками. Суть кредитного рейтингу та його ролі у житті</p>

<p>Діяльнісний компонент: <i>моделює</i> основні правила свідомого користування кредитною картою; <i>визначає</i> основні фактори, що впливають на кредитний рейтинг особи</p> <p>Ціннісний компонент: <i>усвідомлює</i> важливість усвідомленого підходу до використання кредитів у житті</p>	<p>фінансово грамотної людини. Основні фактори, що впливають на кредитний рейтинг.</p> <p>Практичні роботи, проєкти: Розробка порад щодо формування надійної кредитної історії.</p>
<p>Знаннєвий компонент: <i>має уявлення</i> про різні види кредитів; <i>розуміє</i> порядок нарахування процентів за кредитом</p> <p>Діяльнісний компонент: <i>моделює</i> роботу з визначення ефективності різних видів кредиту в залежності від цільового призначення; <i>розраховує</i> проценти за користування кредитними коштами</p> <p>Ціннісний компонент: <i>усвідомлює</i> важливість плати за користування кредитними коштами; <i>розуміє</i> важливість своєчасного погашення кредиту та формування позитивної кредитної історії</p>	<p>Тема 9. Види кредитів Види кредиту та їхні особливості. Порівняння ефективності різних видів кредиту. Поняття цільового призначення кредиту. Плата за користування кредитом</p> <p>Практичні роботи, проєкти: Складання графіку погашення кредиту. Розробка плану дій для виправлення негативної кредитної історії</p>
<p>Знаннєвий компонент: <i>має уявлення</i> про кредитоспроможність позичальника; <i>описує</i> основні ризики крадіжки особистих даних</p> <p>Діяльнісний компонент: <i>аналізує</i> фактори впливу на кредитоспроможність позичальника; <i>моделює</i> застосування основних інструментів захисту особистої інформації</p> <p>Ціннісний компонент: <i>усвідомлює</i> важливість захисту особистої інформації від фінансових шахраїв</p>	<p>Тема 10. Захист кредиту та кредитної інформації Поняття кредитоспроможності. Фактори впливу на кредитоспроможність позичальника. Метод 5С. Особисті дані та потенційні ризики їхньої крадіжки. Поради щодо захисту особистих даних</p> <p>Практичні роботи, проєкти: Визначення методів захисту особистої інформації та фінансових ресурсів</p>
<p>Знаннєвий компонент: <i>розуміє</i> поняття “кредитний рейтинг” та “кредитна історія”; <i>описує</i> основні складові кредитного рейтингу та кредитної історії</p>	<p>Проектна робота № 3: “Мій кредитний рейтинг” Поняття кредитного рейтингу та кредитної історії. Основні функції бюро кредитних історій.</p>

<p>Діяльнісний компонент: <i>моделює</i> кроки, необхідні для формування позитивної кредитної історії або покращення негативної</p> <p>Ціннісний компонент: <i>усвідомлює</i> основні елементи формування позитивної кредитної історії позичальника</p>	<p>Практичні роботи, проєкти: Зйомка та презентація реаліті-шоу “Покращення кредитної історії”</p>
РОЗДІЛ 4: ПЛАНУВАННЯ НА МАЙБУТНЄ (10 уроків)	
<p>Знаннєвий компонент: <i>розуміє</i> суть понять “заощадження” та “інвестиції”; <i>пояснює</i> ключові відмінності між інвестиціями та заощадженнями</p> <p>Діяльнісний компонент: <i>дає оцінку</i> інвестиціям з позиції ризику та дохідності; <i>розраховує</i> ставку прибутковості</p> <p>Ціннісний компонент: <i>усвідомлює</i> відмінності між інвестуванням та заощадженнями; <i>розуміє</i> важливість інвестування коштів у довгостроковій перспективі для впевненого фінансового майбутнього</p>	<p>Тема 11. Інвестування в порівнянні з заощадженнями Інвестування та заощадження: переваги, відмінності та ризики. Поняття компромісу “ризик-дохідність”. Поняття ставки прибутковості</p> <p>Практичні роботи, проєкти: Порівняння взаємозв’язку ризику та дохідності. Створення піраміди інвестицій за критерієм ризиковості. Створення презентації “Акція, у яку я б інвестував кошти”</p>
<p>Знаннєвий компонент: <i>розуміє</i> суть фінансового планування; <i>має уявлення</i> про роль фінансового планування у житті людини;</p> <p>Діяльнісний компонент: <i>застосовує</i> навички аналізу ризиків довгострокового фінансового планування; <i>презентує</i> основні складові та типову структуру фінансового плану</p> <p>Ціннісний компонент: <i>оцінює</i> важливість довгострокового фінансового планування; <i>усвідомлює</i> ризики інвестування у довгостроковій перспективі</p>	<p>Тема 12. Довгострокові інвестиції Сутність фінансового планування та його роль у житті фінансово грамотної людини. Ризики довгострокового фінансового планування. Поняття та типова структура фінансового плану</p> <p>Практичні роботи, проєкти: Аналіз переваг інвестування в різних фінансових ситуаціях. Дослідження можливих способів інвестування у довгостроковому періоді</p>
<p>Знаннєвий компонент: <i>розуміє</i> основні ризики інвестування; <i>має уявлення</i> про інструменти мінімізації ризиків інвестування</p>	<p>Тема 13. Ризики та відповідальність Ризики в житті та інструменти їх мінімізації. Основні етапи ризик-менеджменту. Сутність страхування та його переваги.</p>

<p>Діяльнісний компонент: <i>моделює</i> основні етапи ризик-менеджменту інвестування; <i>визначає</i> переваги страхування як інструменту мінімізації ризиків</p> <p>Ціннісний компонент: <i>оцінює</i> важливість управління ризиками з метою мінімізації їхнього негативного впливу</p>	<p>Практичні роботи, проєкти: Аналіз напрямів та інструментів інвестування в різних фінансових ситуаціях. Дослідження можливих способів інвестування у довгостроковому періоді</p>
<p>Знаннєвий компонент: <i>розуміє</i> основні складові договору страхування; <i>описує</i> основних суб'єктів договору страхування та їхні права і обов'язки;</p> <p>Діяльнісний компонент: <i>визначає</i> основні відмінності різних видів страхування; <i>моделює</i> процес виплати страховою компанією відшкодування у разі виникнення страхового випадку</p> <p>Ціннісний компонент: <i>усвідомлює</i> можливості страхування як інструменту мінімізації ризиків</p>	<p>Тема 14. Види страхування Основні складові та суб'єкти договору страхування. Види страхування та їхні особливості. Покриття страхових ризиків. Процедура виплати страховою компанією відшкодування у разі виникнення страхового випадку</p> <p>Практичні роботи, проєкти: Аналіз п'яти видів страхування (основні умови, особливості оформлення виплат у разі настання страхового випадку). Створення портфолію з видами страхування, які учні розглядають для придбання для себе впродовж наступних 10 років.</p>
<p>Знаннєвий компонент: <i>розуміє</i> як працює фондовий ринок; <i>описує</i> основні інструменти інвестування доступні на фондовому ринку; <i>пояснює</i> різницю між акціями, облігаціями та ETF</p> <p>Діяльнісний компонент: <i>демонструє</i> знання основних правил вибору надійного брокера; <i>визначає</i> інструменти інвестування фондового ринку, в які можна вкласти кошти, виходячи з позиції “ризик-дохідність”; <i>застосовує</i> навички аналізу привабливості купівлі акцій, виходячи з доступної інформації</p> <p>Ціннісний компонент:</p>	<p>Проектна робота №4: “Мій інвестиційний план” Фондовий ринок. Основні інструменти інвестування на фондовому ринку (акції, облігації та ETF). Основні правила вибору надійного брокера. Інвестиційний план: типова структура та поради щодо складання</p> <p>Практичні роботи, проєкти: Розроблення учнями особистого інвестиційного плану із зазначенням привабливих інструментів вкладення коштів</p>

усвідомлює важливість ретельного аналізу інструментів інвестування на фондовому ринку	
---	--

Рекомендації до роботи з навчальною програмою

Навчальний курс “Фінансова грамотність” від Junior Achievement - це річний курс із змішаним форматом навчання, який розроблений для учнів та учениць закладів загальної середньої освіти з метою надання їм актуальних фінансових навиків та компетентностей на шляху до досягнення економічного успіху у майбутньому.

Даний курс передбачає використання змішаного навчання з інтерактивними матеріалами та цифровими опціями для самостійного вивчення, які дозволяють учням отримувати доступ до матеріалів в Інтернеті та навчатися самостійно онлайн. Матеріали курсу “Фінансова грамотність” розроблені таким чином, що їх можна легко адаптувати до різноманітних навчальних підходів і впроваджувати в аудиторіях з різним спектром доступу до цифрових технологій. Junior Achievement рекомендує вчителям використовувати цифрову функціональність матеріалів, однак вони мають право визначати, як і коли використовувати матеріали, а також їх послідовність та тривалість, виходячи із технічних можливостей навчального закладу та успішності учнів.

Навчальний курс “Фінансова грамотність” проводиться вчителем з залученням до занять волонтерів, які є професіоналами у сфері фінансів. Доступ до навчального курсу зі змішаним форматом навчання здійснюється онлайн через навчальну платформу Junior Achievement Ukraine у Moodle.

Навчальний курс “Фінансова грамотність” охоплює чотири теми. Кожна тема містить заняття для викладання навчального матеріалу, а також проєктну роботу. Під час роботи над проєктами відбувається синтез навчальних концепцій курсу у реальні матеріали, створені учнями.

Особливості організації освітнього процесу

Курс має універсальний формат з можливістю використання та/або демонстрації навчального матеріалу в навчальних закладах з доступом до Інтернету та з різних пристроїв. Навчальний матеріал курсу можна використовувати в класах з одним комп'ютером, у навчальних аудиторіях з комп'ютерами, а також у класах, де учні мають індивідуальний доступ до пристроїв. Комбіноване навчання забезпечує ефективне поєднання найкращих традиційних міжнародних програм Junior Achievement із сучасними технологіями, використовуючи переваги мультимедійних та онлайн-матеріалів.

Завдяки тому, що учні мають прямий доступ до онлайн-занять з можливістю самостійного опрацювання, вчителі можуть прийняти рішення опрацьовувати навчальний матеріал шляхом застосування різноманітних навчальних підходів. Наприклад, у перевернутій моделі навчання вчителі можуть запропонувати учням

пройти онлайн-заняття самостійно. Додатково вчителі можуть завантажувати та відтворювати навчальний матеріал заняття за допомогою моделі прямого навчання або використовувати поєднання цифрових і друкованих медіа ресурсів. Кожне заняття курсу містить завдання для групової роботи, що передбачає спільну та експериментальну діяльність або роботу над проєктом. Ці активності дозволяють учням реалізувати те, чого вони навчилися на занятті, та відпрацювати різні професійні навички на прикладах з реального життя.

Навчально-методичне забезпечення курсу передбачає наступні матеріали:

- *методичні рекомендації для вчителів щодо проведення занять*, розроблені для кожного уроку навчального курсу, навчального проєкту та аналізу конкретної ситуації. Вчителі можуть використовувати методичні рекомендації у процесі планування занять, відбору навчальних завдань для виконання на занятті, а також визначенні навчальних проєктів. Методичні рекомендації надають вчителям покроковий алгоритм підготовки та проведення занять, а саме, інформацію щодо підготовки уроку, зміст та опис завдань для учнів, питання для обговорення та важливі питання;
- *мультимедійні презентації для вчителів*, що розроблені у форматі слайд-шоу програми PowerPoint та допомагають вчителю у безпосередньому навчанні учнів. Такі презентації дають можливість візуалізувати поняття або процеси. Крім того, вони є інтерактивними, що дозволяє виводити навчальний матеріал покрокового та підвищувати рівень залученості учнів;
- *інтерактивні заняття на навчальній платформі Junior Achievement*. Вчитель може виводити на екран ці заняття під час викладення навчального матеріалу на уроці, однак такі інтерактивні заняття також можуть використовуватися для самостійного опрацювання учнями. Вчителі можуть надати пряме посилання на кожне заняття, або учні можуть отримати доступ до занять через особистий кабінет учня на навчальній платформі. У будь-якому разі, заняття можна проходити у зручний час та у зручному місці. Онлайн-платформа дає можливість учням проходити матеріал заняття до, під час та після заняття з вчителем в аудиторії, а також, використовуючи різні пристрої – зокрема, мобільний телефон. Вчителі можуть призначити онлайн-заняття для підготовки учнів до заняття, для повторення основних понять, розглянутих на занятті, або для заповнення прогалини в знаннях, через відсутність учня на занятті;
- *навчальні завдання для учнів*, що доповнюють заняття на уроці та проєктну роботу. Усі матеріали для учнів розроблені з метою залучення їх до виконання реалістичних, емпіричних та колективних навчальних завдань. Цей матеріал розроблений для учнів у формі сторінок, які можна завантажити та робити на них необхідні записи на комп'ютері, записуючи відповіді та ідеї під час заняття. Хоча усі матеріали для учнів можна роздрукувати, все ж рекомендовано доступ та роботу з електронною версією;
- *відеоматеріали*, що дають можливість учням розширити свої знання у сфері управління особистими фінансами;

- *рекомендації для волонтерів із сфери фінансів* підготовлені для кожної навчальної теми; також надаються пропозиції щодо того, як волонтер може поділитися своїми змістовними ідеями, що ґрунтуються на реальному досвіді.

Роль волонтера із сфери фінансів у навчальному курсі

Навчальний курс “Фінансова грамотність” від Junior Achievement передбачає залучення волонтерів-практиків із сфери фінансів до навчання учнів. Волонтери можуть долучатися до роботи з учнями шляхом участі у різноманітних навчальних заходах, зокрема це можуть бути виступи запрошених експертів, коучинг або консультування у процесі роботи над навчальними проєктами та опрацюванням кейсів. Волонтери допомагають учням краще зрозуміти зв’язок між тим, що вони вивчають у школі, їхньою майбутньою кар’єрою та успішною участю в сучасній глобальній економіці. До кожної теми надаються рекомендації для волонтерів. Замість того, щоб просити волонтерів викладати навчальний матеріал, в розроблених рекомендаціях пропонується навести приклади того, як концепції та теми, що вивчаються, впливають на них в особистому та професійному житті. Волонтери можуть володіти знаннями або експертним досвідом з певної теми, що забезпечує виконання вимог державної навчальної програми. Наприклад, волонтер може брати участь у курсі з фінансової грамотності як профільний фахівець, який розповідатиме про практичний досвід інвестування у цінні папери. Такий гнучкий підхід дозволяє легко планувати участь волонтерів в навчанні та дозволяє волонтерам ділитися важливими ідеями та порадами, що ґрунтуються на реальному досвіді. Вчителі можуть співпрацювати з місцевим представником Junior Achievement, щоб залучити одного чи кількох волонтерів.

Оцінювання учнів

У навчальному курсі “Фінансова грамотність” від Junior Achievement передбачено оцінювання учнів з метою визначення розуміння ними основних понять. Курс містить попереднє тестування та тестування після проходження курсу, тести для кожної теми, що дозволяють показати рівень засвоєння учнями навчального матеріалу. Усі тести є паперовими та мають відповідні ключі з відповідями до них. Лише вчителі можуть завантажити цей матеріал з навчальної платформи, роздрукувати та обговорити оцінювання з учнями, оскільки учні не мають прямого доступу до цих матеріалів.